

به نام خدا

دانشگاه فرهنگیان

پردیس فاطمه الزهرا (س) بندرعباس

عنوان درس :

روانشناسی بازی

مدرس :

غلامرضا صالحی رودانی

اسفند ۹۸

اهمیت بازی در کودکان

بازی بخشی جداناپذیر از زندگی کودکان است. کودکان بیش از هر کار دیگر وقت خود را به بازی اختصاص می دهند. البته بازیها مختص کودکان نیستند بلکه در تمام طول زندگی انسان مشاهده می شود منتها نوع آن و مدت زمانی که افراد در سنین مختلف به آن اختصاص می دهند متفاوت است.

بازی ها در تقویت جسم و روان کودک تأثیر فراوانی دارند. او در بازی با سایر کودکان، چگونگی ایجاد ارتباط با آنان را یاد می گیرد، دیگران را بهتر می شناسد و از خود نیز شناخت بهتری پیدا می کند. بازی ها، عواطف و احساسات کودک را بیدار می کنند و او را به سوی زندگی اجتماعی و پذیرش مسئولیت ها راهنمایی می کند.

مهم ترین سرگرمی کودک در زندگی بازی است و به کودک کمک می کند به پرورش فکری، عاطفی، جسمی و اجتماعی دست یابد. بنابراین یکی از مهمترین موضوعات تربیتی است که بسیار مورد توجه روان شناسان و دانشمندان تعلیم و تربیت قرار گرفته است.

عوامل موثر در بازی کودکان

تأثیر جنس در بازی

پسرها بیشتر از بازی هایی لذت می برند که دشوار است و نیاز به فعالیت جسمانی است. پسرها فعالیت های بدنی را که نشانگر قدرت و نیروی عضلانی بیشتر آنها است در بازی هایی همانند توپ بازی، دویدن، کشتی گرفتن و... بروز می دهند. می توان گفت بازی های متضمن فعالیت های بدنی در پسران بیشتر از دختران است. دخترها بیشتر انواع ساکت، آرام و ظریف را ترجیح می دهند. بازی با عروسک، شیر دادن، نوازش کردن و خواباندن عروسک را دوست دارند و حتی بیشتر اوقات با عروسک به خواب می روند. شدت و خشونت بازی در دختران به اندازه ی در پسران نیست.

در هر صورت خواه پسران و دختران به یک فعالیت معین پردازند، خواه بازی های مختلف و متفاوتی بکنند، باز هم به یک طریق به آن فعالیت نمی پردازند. در واقع نوعی روش بازی مخصوص هرجنس وجود دارد که پژوهشگران زیادی به آن اشاره کرده اند.

تاثیر هوش در بازی

کودکان تیزهوش سعی می کنند:

با ابزارها و اسباب بازی هایی که به ابتکار و نوآوری منجر میشود کار کنند.

نیروهای ذهنی خود را به کار گیرند.

مدت کمتری به یک بازی مشغول شوند.

در سنین بالاتر به بازیهایی که متضمن فعالیتهای ذهنی و جسمی است می پردازند.

به دلیل توانایی بیشتر به انجام بازیهای انفرادی تمایل نشان می دهند.

نیروی بدنی زیادی صرف نمی کنند.

به نظر می رسد که کودکان عقب مانده نیز بیشتر به بازی های انفرادی می پردازند زیرا کودکان تیزهوش به

علت توانایی زیاد و کودکان کم هوش به دلیل توانایی کم معمولاً به خوبی در گروه پذیرفته نمی شوند.

ارزش های بازی

ارزش جسمانی: پرورش نیروی بدنی، حواس مختلف، کاهش تنش عاطفی

ارزش اجتماعی: رشد شخصیت اجتماعی، تعامل با گروه ها،

ارزش اخلاقی: شناخت رفتارهای خوب و تمایز آن با رفتارهای بد

ارزش آموزشی و تربیتی: شناخت واقعیت ها، آزمایش توانش ها، پذیرش نقش و

ارزش درمانی: کشف ریشه مشکلات کودک و روش درمان آن

نظریه های مربوط به بازی و روانشناسی بازی

نظریه پیش تمرین

گروس ارائه دهنده ی نظریه پیش تمرین است او بازی ها را با توجه به عوامل مربوط به زندگی آینده بررسی کرده است. کودکان از طریق بازی ها به تدریج با نقش ها و وظایف بزرگسالی آشنا می شوند و برای زندگی آینده آماده می گردند.

نظریه استراحت و رفع خستگی

بازی به هنگامی که فرد خسته است صورت می گیرد تا استراحت و تجدید قوا در او حاصل شود. برابر نظریه رفع خستگی، آدمی به هنگام بازی نیروی اضافی خود را به هدر نمی دهد. بلکه بر میزان انرژی قبلی نیز می افزاید و کودک برای آرام ساختن خود و رفع تنش های موجود و خستگی خود نیاز بیشتری به بازی پیدا می کند. به عقیده مور، نظریه رفع خستگی کامل نیست و نمی تواند بازی را به درستی تبیین نماید. زیرا ویژگی بازی های کودک با خصوصیات کار تفاوت دارد و این در نظریه رفع خستگی مورد توجه قرار نگرفته است. در مورد نارسایی این نظریه در تبیین بازی چنین اظهار نظر شده است که اگر در مورد بزرگسالان بتوان تا حدی این نظریه را صادق دانست در مورد کودکان به هیچ وجه صدق نمی کند

نظریه فروید

بازی فعالیتی تخلیه ای است. فعالیتی که کودک را با شرایط دشوار مواجه می سازد. کودک با موقعیت خیالی خود در قالب بزرگسالان می بیند خود را با رویدادهای آزار دهنده و نامطلوب در گیر می کند و دست و پنجه نرم کردن با مشکلات را تجربه می کند. فروید (۱۹۶۱، به نقل از پرهام و پرایمو، ۱۹۹۶) فرض کرده است که

بازی ها در کودکان دو عملکرد دارند: یکی رسیدن به آرزوها که می تواند شامل آرزوی بزرگ شدن و قوی شدن یا بطور ساده آرزوی داشتن یک جفت کفش باشد. دیگری غلبه بر مشکلات و تجربیات ناراحت کننده که طی آن کودکان می توانند در موقعیتی که مثلاً یک قربانی منفعل بودند، نقش فعالی را بر عهده بگیرند.

دیدگاه اریکسون درباره بازی

اریکسون (۱۹۶۳، به نقل از پرهام و پرایمو، ۱۹۹۶) از بخش غلبه یافتن نظریه فروید در رابطه با بازی، به منظور نشان دادن رشد خود و تأثیرات تطابقی بازی در کودکان استفاده کرد. بازی های مودک باعث می شوند تا او موقعیت های دشوار و اضطراب زا را تجربه کند. در این تجربه، با بازسازی موقعیت های واقعی، اما در قالبهای تخیلی، خود را در نقش بزرگسالان قرار می دهد و سعی می کند تا موقعیت های واقعی را تجربه کند. این تجربه به کودک کمک می کند تا ضمن غلبه بر واقعیت های ناراحت کننده، جنبه های مثبت زندگی را نیز دریابد. کار اریکسون در رابطه با بخش غلبه یافتن بازی، پایه ای برای بازی درمانی بر اساس روش روان پویایی شد.

انواع بازی از دیدگاه پیازه

بازی تمرینی: بدو تولد تا ۱۸-۲۴ ماهگی

تکان دادن پا یا ادعای اصوات در ماههای اول تولد

تکرار یک روان بنه برای کسب لذت

فعالیت های حرکتی

فعالیت های ساختمانی بی هدف

فعالیت های ساختمانی هدفدار

پس از اینکه زندگی ذهنی جنبه تجسمی به خود گرفت از سهم موقعیت های حسی - حرکتی کاسته می شود. با رشد ذهنی و بروز جنبه تجسمی، امکان پیدایش بازی های نمادین به وجود می آید. بازی های تمرینی پس از مدتی در جهت بازی های ساختمانی توسعه می یابند و عملاً به سلسله ای از بازی هایی که جنبه کار یا سازش دارند تبدیل می شوند.

بازی نمادین (رمزی): ۱۸-۲۴ ماهگی تا ۵-۶ سالگی

روان بنه های رمزی

کاربرد روان بنه های رمزی در مورد سایر اشیا

جانشینی چیزی به جای چیزی دیگر

تولید صحنه های که قبلاً دیده یا تجربه کرده

فعالیت هایی که جنبه جبران دارند

بازیهای نمادین چند نفره

با پیشرفت جنبه روانی، توقع کودک نسبت به نماد ها زیاد میشود و دیگر شئی را نماد اشیا دیگر قرار نمی دهد. با رشد جنبه ذهنی کودک از تفکر درونی سود می جوید. با افزایش سن، تحول کودک از نظر روابط اجتماعی، ورود مرحله پیش دبستانی و دبستان منجر می شود که کودک به حل تعارض بپردازد. با رشد سنی کودک و جنبه اجتماعی شدن از میزان بازی های نمادین کم می شود.

بازی های با قاعده: ۵-۶ سالگی به بعد

این نوع بازی ها بر روابط اجتماعی دلالت می کنند. قواعد بازی را گروه تعیین و تحمیل می کند واز کودکی به کودک دیگر منتقل می سازد.

محتوای بازیها ممکن است تغییر نکند اما بر قواعد بازی افزوده می شود. تا پایان عمر ادامه دارند و برای ورود به این نوع از بازی ها از قواعد جمعی تبعیت می شود.